

KONSTANTIN
PRESLAVSKY
UNIVERSITY
SHUMEN

ШУМЕНСКИ УНИВЕРСИТЕТ
«ЕПИСКОП КОНСТАНТИН
ПРЕСЛАВСКИ»

**ПЕДАГОГИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА „ТЕХНОЛОГИЧНО ОБУЧЕНИЕ, ПРОФЕСИОНАЛНО
ОБРАЗОВАНИЕ И ПУНУП”**

ВАСИЛ ИВАНОВ ВАСИЛЕВ

**ВЛИЯНИЕ НА ИНТЕРАКТИВНИТЕ МЕТОДИ ВЪРХУ
ПОЗНАВАТЕЛНАТА ЕФЕКТИВНОСТ НА ОБУЧЕНИЕТО ПО
ДОМАШНА ТЕХНИКА И ИКОНОМИКА – V КЛАС**

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

**НА ДИСЕРТАЦИЯ ЗА ПРИСЪЖДАНЕ
НА ОБРАЗОВАТЕЛНА И НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР“**

ОБЛАСТ НА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ

1. ПЕДАГОГИЧЕСКИ НАУКИ

ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ

1.3. ПЕДАГОГИКА НА ОБУЧЕНИЕТО ПО...

НАУЧНА СПЕЦИАЛНОСТ

**„МЕТОДИКА НА ОБУЧЕНИЕТО ПО ТЕХНИКА И
ТЕХНОЛОГИИ“**

НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ:

ПРОФ. Д. ИК. Н. МАРГАРИТА КИРОВА БОНЕВА

**ШУМЕН
2014**

Дисертационният труд е обсъден и насочен за защита на разширен катедрен съвет на катедра „Технологично обучение, професионално образование и ПУНУП“ при Педагогическия факултет на Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“

Защитата на дисертационния труд ще се състои на 31 май 2014 г. от 10.00 часа в зала 211 на Педагогическия факултет

УВОД

В настоящия момент българското образование се развива в съответствие с европейските стандарти и е висша обществена ценност. По отношение на личността то има за цел формиране на висока обща култура, намаляване на неравенството и несправедливостта, придобиване на качества и квалификация, съответстващи на нуждите на бизнеса, изграждане на широка комуникативна способност, научна подготовка и икономическа култура, гарантиращи самостоятелен професионален избор, реализация и желание за непрекъснато образование и самоусъвършенстване.

Съвременното образование изисква промяна в образователната парадигма:

- в центъра на обучението се поставя ученикът с неговите потребности, интересите му, психичните и личностните му особености;
- променя се ролята на учителя, който се превръща в партньор на ученика - насочващ, подпомагащ и контролиращ процеса на овладяването на знания и умения;
- учителят става помощник и регулатор;
- въвеждат се интерактивни методи на преподаване;
- гарантира се повече свобода, но се изисква и по-голяма лична отговорност от страна на участниците в образователния процес чрез следене на резултатите и контролиране на качеството му.

Потребностите на съвременните деца поставят специфични изисквания и към образованието. Обновяването му, в това число и на методите на обучение, обаче, става твърде бавно - оказва се, че по настояще образователна среда трудно реагира на настъпващите бързи промени. Резултатите са налице - демотивация, пасивност и апатия са завладели голямо число ученици и пречат на образователния процес.

Голяма част от учениците възприемат ученето като задължение, което не носи удоволствие по презумпция. Осъществявайки се по начин, който представя знанието като нещо, което е далеч от живота без да се осъзнава реалната му стойност по необходимост, се създава и допълнителна отрицателна нагласа. Всичко това е приведено във форма, която поставя учениците в подчиненото положение на човек, от когото нищо не зависи, освен да удовлетворява нечий очаквания, като се пренебрегват не само желанията му, но дори и възрастовите особености. Почти на всеки ученик се харесва да бъде център на вниманието, център на света, в който живее, иска да има свободата да се

изразява, да изпробва възможностите си и с безкрайно любопитство да изследва всичко, което предизвиква интерес и радост. Действителността е друга – съществува принудата детето да бъде обездвижено дълги часове, заставяно е да върши неща, доста от които скучни, без да се осъзнава връзката им със света, който го заобикаля, във време определено му по разпоредби като се пренебрегва индивидуалния темп на развитие. Приравняването по общовалидни стандарти, които трябва да бъдат покрити своевременно, стреса на ежедневните изпити – „изпитания”, големите групи, непозволяващи в достатъчна степен прилагането на индивидуален подход, получаването на готови знания, които изпреварват и обезценяват собствените разсъждения и идеи на учениците,

Стилът на учене, при който учениците възпроизвеждат определено „количество” знания е недостатъчен сам по себе си и е причина да царя незаинтересованост и отчуждение.

В съвременните условия трябва да се наблегне на взаимодействието „ученик-ученик” (а не на „учител-ученик”) и се обърне особено внимание на работата в екип. В тази връзка Мартин Валке (Martin Valcke) казва: „Обучението не е спортно състезание, в което учениците са зрители. Те не трябва само да стоят в клас, да слушат учителя, да запомнят неговите думи и да отговарят на въпросите му. Те трябва да дискутират за това, което изучават, да го свързват със своя личен опит, да го прилагат в ежедневието си. Правейки това, те изучават част от себе си”. Ученето е търсене на знания. То започва с проблем, около който учениците се опитват активно да строят значения. Целта е да се достигне до собствено разбиране, а не до запомняне на „правилния отговор”. Знанието се получава чрез индивидуално участие и контакт със съдържанието (информацията), а не чрез имитации и повторения.

Образователните реформи, които протичат в страната ни, заедно с развитието на нови образователни стандарти, въвеждането на нови дисциплини, нови учебници и учебни помагала. Изисква промяна в методиката на обучение.

В рамките на Националната програма за обучение не можем да се представим процеса на обучение без използване на интерактивни методи на преподаване. В съвременните педагогически практики са разработени и осъществени десетки нови стратегии, методи и техники на преподаване.

В последните години особено много се говори за интерактивните методи на обучение, които са съвременен модел за изграждане на образователен диалог. Интерактивността е важна, защото добри резултати се получават, когато всеки ученик отразява учебната действителност, прилага знанията си на практика и прави заключения. Чрез интерактивните методи ученикът се поставя в творческа ситуация, в центъра на обучение.

Учителят е организатор на търсенията на учениците, ръководител на самостоятелната им работа, в резултат на което учениците се превръщат от обект на обучението в негов субект. Така с общи усилия учителят и ученикът създават учебна обстановка, която гарантира ефективно усвояване на знанията и уменията и успешното им прилагане в практиката.

Концептуалните основи на дисертационното изследване са формирани на основата на анализ и преосмисляне на теоретико-методологичните подходи, представени в работата на редица учени от различни научни направления по проблемите на прилагане на интерактивните методи в училище.

Анализът на проучената литература – наша и чужда – показва, че изследователите не са единни за същността, структурата и съдържанието на професионалното образование и използването на интерактивните методи в обучението.

Всичко това дава основание да се приеме, че изследването на проблема – теоретично и емпирично, както и разработването на тази основа на модел за повишаване на познавателната активност на учениците в резултат на прилагане на интерактивни методи в обучението ще допринесе за повишаването на ефективността и качеството на образователния процес на учениците.

В настоящата дисертационна работа е представен проблемът за познавателната ефективност на обучението по „Домашна техника и икономика” в V клас чрез приложението на интерактивни методи в учебния процес.

Целта на настоящия дисертационен труд е: Да се изследва влиянието на интерактивните методи на обучение върху познавателната ефективност по „Домашна техника и икономика” – V клас.

За постигането на тази цел се решават **следните задачи**:

- да се направи теоретична обосновка на изследването за влиянието на интерактивните методи на обучение върху познавателната ефективност по „Домашна техника и икономика” – V клас.

- да се дефинират и систематизират интерактивните методи на обучение, които водят до повишаване на познавателната ефективност по „Домашна техника и икономика” – V клас;
- да се направи анализ на програмния базис по „Домашна техника и икономика” – V клас за възможностите за приложение на интерактивни методи в учебния процес;
- да се разработи и апробира образователен модел на учебно съдържание чрез интерактивни методи по учебния предмет „Домашна техника и икономика” – V клас;
- да се проучи равнището на познавателна ефективност след приложение на образователния модел.

Предмет на изследването е влиянието на интерактивните методи върху ефективността на обучението по предмета „Домашна техника и икономика” и степента им на прилагане в него.

Обект на изследването е образователният процес по „Домашна техника и икономика” в V клас.

Хипотеза: Ако в процеса на обучение по учебния предмет „Домашна техника и икономика” се реализират интерактивни техники и интерактивни методи, то това ще доведе до по-високо образователно равнище и повишаване на познавателната активност на учениците от V клас.

Дисертационният труд се състои от увод, три глави, изводи, заключения и приложения.

В първа глава е представен исторически преглед на трудовото обучение и възпитание, основните понятия и тенденции в професионалното обучение и образование. Особено внимание е отделено на технологичното обучение в европейските и световните образователни системи. Технологичната култура е представена в контекста на нормативните документи и образователни програми по „Домашна техника и икономика” и „Технологии”.

Във втора глава са представени теоретичните аспекти на интерактивните методи и техники, особеностите на интерактивната образователна среда и интерактивното обучение.

В глава трета е представена методологическата характеристика на изследването за влиянието на интерактивните методи на обучение върху познавателната ефективност на обучението по учебния предмет „Домашна техника и икономика” V клас и са анализирани резултатите от проучване равнището на познавателната ефективност.

За нуждите на експерименталната работа е формирана едностепенна гнездова извадка от генералната съвкупност на петокласниците от гр. Шумен. В обема на извадката са включени 144 ученици (6 паралелки) от три общообразователни училища в град Шумен, разпределени в две групи – експериментална (72 ученика) и контролна (72 ученика). Експериментът се провежда през учебната 2010/2011 г.

Извадката от генералната съвкупност отговаря на основните изисквания:

- а) случайност;
- б) оптимален обем;
- в) представителност.

В настоящата дисертационна работа при решаването на изследователския проблем са използвани различни *методи*:

1) Проучване и анализ на литературни източници, за да се установи върху каква теоретична основа са изградени моделите на приложение на интерактивните методи в образователния процес и през каква гледна точка се използват. Анализът на литературните източници осигурява теоретичната база при решаване на проблема, заложен в целта и задачите на изследването.

2) Анкетиране е методът, използван в настоящата дисертационна работа, за оценяване на качеството и ефективността на обучение по учебния предмет „Домашна техника и икономика” – V клас.

За постигане на целта на дисертационната работа са разработени две анкетни карти, които се попълват от учители – Анкета № 1 и от ученици – Анкета №2.

- **Анкета № 1** с учители, преподаващи в прогимназиален етап е за оценяване качеството и ефективността на обучение по учебния предмет „Домашна техника и икономика” – V клас. Тя се провежда с цел проучване мнението на учителите за степента на приложение на интерактивните методи в учебния процес.

- **Анкета № 2** се провежда с ученици от V клас за оценяване на качеството и ефективността на обучение по учебния предмет „Домашна техника и икономика”. Целта на тази анкета е изследване на ученическото мнение за използваните интерактивни методи и техники по изучавания учебен предмет. Тя е анонимна и няма оценъчен характер. Състои се от общо 11 въпроса, които до голяма степен се покриват с въпросите от анкетата проведена с учителите.

3) Критериите, по които се осъществява наблюдението за оценяване постиженията на всеки ученик по отношение познавателната ефективност, са следните:

- умения да работи по указания;
- навици за безопасна работа;
- навици за поддържане ред на работното място;
- прояви на прагматичност;
- честност;
- демонстрация на отговорност;
- самоувереност;
- умения да работи в екип;
- умения да бъде лидер;
- умения за мобилизация при работа;
- прояви на инициативност;
- стремеж да се хареса на другите (да си създава имидж);
- реакция към “шефа” (умения да се подчинява и да проявява дисциплинираност).

Счита се, че това са показатели за познавателна ефективност, които е необходимо да бъдат налице във всяка една предметна дейност, независимо от нейното специфично технико-технологично съдържание. Затова те са маркирани като цели на технологичното обучение и в най-новия международен документ за развитие на технологичното обучение по света, предложен от ЮНЕСКО през 2003 година.

Тестване е методът, използван в настоящата дисертационна работа, за установяване равнището на успеваемост след приложение на интерактивни методи в учебното съдържание по „Домашна техника и икономика” в V клас. Този метод е избран с цел бързо измерване на способностите, постиженията и интересите на учениците. Инструментът на този метод е дидактически тест. Тестовите, разработени за целите на констатиращия експеримент включват различен на брой въпроси свързани с различните елементи на технологичната култура – графична култура, техническа култура, икономическа култура, здравна и екологична култура.

Таблица 1. Класификация на разработените тестове според различни признаци

Признаци	Вид на тестовете
<i>Според целите на измерването</i>	За постижения
<i>Според начина на провеждане</i>	Групови
<i>Според вида на задачите</i>	Обективни
<i>Според вида на отговорите</i>	Писмени
<i>Според начина на оценяване</i>	Критериални
<i>Според времето на провеждане</i>	Ограничено време
<i>Според вида на решенията</i>	Текущи
<i>Според качествата на инструмента</i>	Нестандартизирани

Конструирането на въпросите в тестовете е съобразено със спецификата на познавателната ефективност, постигната в рамките на технологичното обучение, която се базира на технологичната култура, представена чрез нейните елементи от спектралния ѝ състав.

Броят на въпросите за всеки тест, измерващи познавателната ефективност по „Домашна техника и икономика” в V клас е отразен в Таблица 2.

Таблица 2. Брой въпроси на тест за всеки елемент от технологичната култура

№	Елементи на технологичната култура	Бр. въпроси
Тест № 1	<i>Графична култура</i>	7
Тест № 2	<i>Икономическа култура</i>	7
Тест № 3	<i>Техническа култура</i>	9
Тест № 4	<i>Техническа култура</i>	9
Тест № 5	<i>Здравна култура</i>	10
Тест № 6	<i>Екологична култура</i>	9

Броят на въпросите за всеки тест е различен. Тяхното съотношение е съобразено с учебната програма по „Домашна техника и

икономика” в V клас. За установяване на точността и достоверността на измерване на тестовете се изчислява *надеждността* им. Тя е измерителен инструмент, с който се определя грешката на измерването. При статистическата обработка на резултатите, за да се определи надеждност, се използва коефициентът на Л. Кронбах и се получават следните данни:

- за тест № 1, отразяващ *графичната култура, като елемент от технологичната култура* на учениците е $\alpha = 0,80$, т.е. този тест е с 80% надеждност;

- за тест № 2, отразяващ *икономическата култура, като елемент от технологичната култура* на учениците е също с $\alpha = 0,80$, което е 80% надеждност;

- за тест № 3, отразяващ *техническата култура, като елемент от технологичната култура* на учениците е $\alpha = 0,90$, съответно 90% надеждност;

- за тест № 4, отразяващ *техническата култура, като елемент от технологичната култура* на учениците е $\alpha = 0,90$ – 90% надеждност;

- за тест № 5, отразяващ *здравна култура, като елемент от технологичната култура* на учениците е $\alpha = 0,82$ – 82% надеждност;

4) за тест № 6, отразяващ *екологична култура, като елемент от технологичната култура* на учениците е $\alpha = 0,87$ – 87% надеждност.

Експертна оценка е другия метод, използван в настоящото изследване.

В настоящото изследване се прави експертна оценка чрез попълване на експертна карта от десет експерта. При констатиращия експеримент се използва експертна оценка на тестовете, създадени от автора за нуждите на изследователската работа. На базата на резултатите от експертната оценка, тестовете се оценяват по отношение на показател валидност, в тристепенна скала. Получената стойност за съдържателната валидност – V_c е достатъчно висока, ако е по-голяма от минималната стойност за общия брой експерти. Минималната стойност при общ брой на експертите 10 съдържателната валидност е $V_c = 0.80$.

Резултатите в настоящото изследване за съдържателна валидност на конструираните тестове при констатиращия експеримент показват:

- за тест № 1, отразяващ *графичната култура, като елемент от технологичната култура* на учениците е $V_c = 0,92$;

- за тест № 2, отразяващ *икономическата култура, като елемент от технологичната култура* на учениците е $V_c = 0,90$;

- за тест № 3, отразяващ *техническата култура, като елемент от технологичната култура* на учениците е $V_c = 0,96$;
- за тест № 4, отразяващ *техническата култура, като елемент от технологичната култура* на учениците $V_c = 0,97$;
- за тест № 5, отразяващ *здравната култура, като елемент от технологичната култура* на учениците $V_c = 0,94$;
- за тест № 6, отразяващ *екологичната култура, като елемент от технологичната култура* на учениците $V_c = 0,93$.

Следователно можем да се направи извода, че разработените за целите на настоящото изследване тестове са с достатъчно висока съдържателна валидност.

В качеството си на експерти при оценяване на тестовете, са включени общо десет специалисти по технологично обучение. Петимата от избраните експерти са преподаватели в университета, а останалите петима са учители по „Домашна техника и икономика”.

Същите експерти попълват и експертна карта, на основата на формиращия експеримент, чрез която дават своята експертна оценка на разработения образователен модел за адекватното приложение на интерактивните методи в учебното съдържание по „Домашна техника и икономика” в V клас.

Задачата за оценка се поставя индивидуално на всеки експерт. Той трябва да оценява самостоятелно и независимо от другите експерти.

Резултатите от направената експертна оценка на разработения образователен модел във формиращия експеримент, за приложение на интерактивните методи в учебното съдържание по „Домашна техника и икономика” в V клас, според изследваните експерти са следните:

- 98% посочват, че разработеният образователен модел съответства на целевата характеристика на технологичното обучение;
- 100%, че е актуален за образователната система у нас;
- 100%, че е необходимо внедряването на разработения понятиен апарат в рамките на технологичното обучение;
- 95% , че е достъпна понятийната рамка на образователния модел за усвояване от учениците в V клас;
- 97%, че задоволява потребностите на учениците от информация и практическа дейност.

Разработването на настоящия дисертационен труд за изследване на познавателната ефективност по „Домашна техника и икономика” в V

клас, формирана чрез приложение на интерактивни методи преминава през следните **етапи**:

➤ Проучване на литературни източници и систематизиране на получената информация за същността и структурата на интерактивните методи в образователния процес.

➤ Анализ на технологичното обучение в общообразователната подготовка и определяне възможността за приложение на интерактивни методи в учебния процес.

➤ Анализ на учебната програма по „Домашна техника и икономика” в V клас.

➤ Разработване на методика и инструментариум на изследователската работа в учебния процес по „Домашна техника и икономика” в V клас.

➤ Разработване и апробиране на образователен модел за приложение на интерактивни методи в учебното съдържание по „Домашна техника и икономика” в V клас.

➤ Организация и провеждане на изследването.

Анализ и представяне на резултатите от изследването.

Организация на изследването.

Емпиричното изследване в настоящата дисертационна работа се реализира в три етапа:

• **I етап** – предварително проучване мнението на учители, преподаващи в прогимназиален етап за качеството и ефективността на обучение по учебния предмет „Домашна техника и икономика” – V клас чрез използване на интерактивни методи.

Целта на този етап е да се изследва на степената на приложение на интерактивните методи в учебния процес по „Домашна техника и икономика” в V клас чрез анкета.

• **II етап** – формиращ етап – прилагане на образователен модел на приложение на интерактивни методи в учебното съдържание по „Домашна техника и икономика” в V клас.

Целта на този етап е да се активизира познавателната дейност в часовете по „Домашна техника и икономика” у учениците от V клас, да се повиши ефективността на обучение чрез интерактивни методи.

• **III етап** – констатиращ етап – провеждане на изследване за установяване равнището на успеваемост след приложение на интерактивни методи в учебното съдържание по „Домашна техника и икономика” в V клас.

Целта на този етап е да се констатира равнището на познавателна ефективност след апробиране на образователния модел на учебно съдържание по „Домашна техника и икономика” в V клас, в разработен на основата на интерактивни методи.

През първият етап на емпиричното изследване е апробиран входящ тест за предварително проучване с ученици от V клас в три училища от гр.Шумен – СОУ „Панайот Волов”, СОУ „Йоан Екзарх Български” и П-ро ОУ „Д-р Петър Берон”. Те определят общото равнище на популацията, от която ще се изберат групите за педагогическото изследване. Съдържанието на задачите в теста е съобразено със учебното съдържание по „Домашен бит и техника” I-IV клас. За втория основен етап на емпиричното изследване – констатиращият експеримент са реализирани дидактически тестове с 144 ученици от V клас от гореспоменатите шуменски училища. Получените и анализирани резултати ни дават основание да определим и групите от ученици, участващи в експеримента – контролна и експериментална.

В обема на извадката са включени 144 ученици (6 паралелки) от три общообразователни училища в град Шумен, разпределени в две групи – експериментална (72 ученика) и контролна (72 ученика). За по-адекватна операционализация на целите при създаването на тестовите в експерименталната част на изследването се използва таксономията за когнитивните цели на Б. Блум, която е публикувана за първи път през 1956 година. Тази таксономия не е създадена специално за технологичното обучение, но най-пълно характеризира различните дейности и мисловни процеси прилагани чрез него. Според нея учебните цели се структурират в шест равнища: знание, разбиране, приложение, анализ, синтез и оценка.

В Таблица 3 са посочени критериите и показателите за оценяване на учениците чрез тестове и приложената към тях измервателна скала.

Таблица 3. Критерии и показатели за оценяване ознавателната ефективност у учениците от V клас по „Домашна техника и икономика”

Критерии	Показатели	Глаголи за определяне познавателната ефективност
I. Равнище знание	1. Познава общата	дефинира,

<p><i>Знанието се дефинира като паметта на научен в миналото материал от прости факти до завършени теории. Основното е способността на индивида да извиква в паметта си информация, от която се нуждае в даден момент.</i></p>	<p>терминология. 2. Познава конкретни факти. 3. Познава основните концепции. 4. Познава допълнителна информация за верижно свързани, понятия: фази, стадии цикли, вериги. 5. Познава абстрактни понятия, принципи и теории, закони.</p>	<p>описва, посочва, разграничава, назовава, различава, свързва, изрежда изброява, очертава, възпроизвежда, избира, формулира, схематизира, подчертава.</p>
<p>II. Равнище разбиране <i>Определя се като способността на индивида да схване смисъла на изучаваната материя. Тя се появява при трансформиране на дадена материя от една форма в друга, при обяснение, обобщение, оценяване на бъдещите тенденции, при което индивида използва умствените си способности за извличане на информация от области, които е изучавал в миналото.</i></p>	<p>1. Разбира факти и принципи. 2. Интерпретира устния материал. 3. Превежда материала от устна в писмено-математическа форма. 4. Обяснява методи и процедури. 5. Прави оценка на бъдещите последствия. 6. Описва факти различни от подадения модел. 7. Анализира вътрешни пасажи. 8. Изразява ясно предпоставки. 9. Насочва възможни приложения,</p>	<p>преобразува, защитава, различава, обяснява, разширява, дава примери, прогнозира, решава, разрешава, дефинира, обсъжда, сравнява, обобщава, съпоставя, превръща, обяснява, подготвя, представя.</p>

	последствия, ефект от дадено съдържание.	
<p>III. Равнище приложение <i>Приложението се дефинира като способност да се използва наученото в нови конкретни ситуации. То включва приложението на принципи и правила, концепции, методи, закони и теории.</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Прилага концепции и принципи в нови ситуации. 2. Решава задачи, разработва чертежи, схеми, графики. 3. Демонстрира правилна употреба на нов метод или процедура. 	<p>прилага, избира, групира, пресмята, показва, развива, открива, изобретява, организира, подготвя, разработва, произвежда, пренарежда, доказва, демонстрира.</p>
<p>IV. Равнище анализ <i>Анализът е способността, дадена материя да се раздели на съставните и части, за да се изследва и разбере структурата ѝ. Това може да включва определяне на компонентите, анализ на връзките помежду им и изследване на организиране на материята. Резултатът от учебния процес в този случай изисква по-високо интелектуално ниво</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Разпознава неявно формулирани идеи и предложния. Разпознава, различава факти от изводи. 2. Оценява приложимостта на данните. 3. Анализира организационната структура на дадена работа, план, проект, експеримент. 4. Прави разбивка на материала на съставните му части. 	<p>разделя на компоненти, представя графично, различава, диференцира, определя, илюстрира, прави заключения и изводи, обобщава, посочва, свързва, избира, разделя, подразделя.</p>

<p><i>от способността за схващане на смисъла и приложението, така и на структурната форма на материала.</i></p>		
<p>V. Равнище синтез <i>Синтезът представлява способността да се обединят отделни части за да се получи едно ниво „цяло”. Това може до включи разработката на съвсем нов метод за комуникация, план за действие, нов експеримент или система от абстрактни отношения. Резултатите от учебния процес в тази област изискват творческо поведение, с ударение на разработката на нови модели и структури.</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Развива нови идеи. 2. Организира добре изложението в дадена писмена тема. 3. Има добре развита организирана реч. 4. Предлага план за провеждане на експеримента. 5. Разработва план за проект или модел. 6. Интегрира наученото от различни области в план за решаване на проблем. 	<p>категоризира, събира, съставя, създава, изобретява, проектира, обяснява, генерира, модифицира, организира, планира, преподрежда, реконструира, свързва, разпознава, ревизира.</p>

<p>VI. Равнище оценяване <i>Оценката е свързана със способността да се окачествява стойността на дадена материя /твърдение, доклад, план и т. н./ с дадено предназначение. Оценките трябва да се базират на точно определени критерии. Резултатите от учебния процес изискват най-високо интелектуално ниво в когнитивната област, защото съдържат елементи от всички други категории, плюс съзнателното оценяване на стойностите.</i></p>	<p>1. Оценява логическата съгласуваност на даден писмен материал. 2. Оценява адекватността на дадените подкрепящи заключения. 3. Оценява стойността на работата, като използва външни стандарти за качество. 4. Оценява стойността на работата като използва външни критерии.</p>	<p>оценява, категоризира, сравнява, прави заключения и изводи, критикува, описва, диференцира, доказва, интерпретира, свързва, обобщава, посочва, оспорва, защитава, степенува.</p>
---	---	---

Таблица 4. Понятиен апарат по обобщени теми

№	ТЕМА	ПОНЯТИЯ
1.	Проектиране в дома	Проект, техническа рисунка, идейна скица, чертеж, конструкция, договор, договаряне, екип, сътрудничество в труда.
2.	Занаяти и съвременност	Професия, занаят, месторабота, потребител, продукт, стока, услуга, доход, ресурс, разход, калкулация, комуникация, контрол.
3.	Работа с материали	Материал, инструмент, подготвителни, обработващи съединителни и довършителни операции.

4.	Енергия и контрол на използването ѝ	Източници и преобразователи на електрически ток, електрическа верига, домашна техника, уред, терморегулатор.
5.	Кулинарство	Режим на хранене, здравословно хранене, меню, себестойност, предварителна обработка, топлинна обработка, дезинфекциране, сервиране.
6.	Природата в дома	Инвентар, оборудване, екологични изисквания, хигиенна среда.

Таблица 5. Знания по обобщени теми

№	ТЕМА	ЗНАНИЯ
1.	Проектиране в дома	Знания и умения за анализ на конструкция на различни обекти в дома и домашната работилница. Знания и умения за използване на различните видове линии, мащаб и геометрични построения при изработване на идейни скици и несложен чертеж. Знания за изобразяване на обект в изгледи. Знания за вземане на решение и договаряне в рамките на малки ученически групови проекти.
2.	Занаяти и съвременност	Знания за същността на занаятите, свързани с бита, и връзката им със съвременните професии. Знания за предназначението и различията на: продукт, стока, услуга, ресурс, доход. Знания за характерната орнаментика в българската национална шевица.
3.	Работа с материали	Знания за най-често използваните материали и тяхното приложение в бита. Знания за някои свойства на материалите и достъпни начини на установяването и. Знания за безопасна работа с основните ръчни инструменти при разкрояване, очертаване, центроване, рязане, пилене, огъване, изработване на отвори за

		осъществяване на модели и изделия.
4.	Енергия и контрол на използването и	Знания за източници и преобразователи на енергия.
		Знания за материали/ проводници и изолатори/. Знания за основни предупредителни знаци и символи върху уреди,облекло, хранителни продукти. Знания за електрическите вериги и елементите им.
5.	Кулинарство	Знания за избор на меню и режим на хранене. Знания за топлинна обработка на хранителните продукти. Знания за изстудяване на хранителните продукти.
6.	Природата у дома	Знания за отглеждане на лековити и декоративни разстения в домашни условия. Знания за основни грижи/ включително и медицински/ при отглеждане на домашни любимци и последствия при пренебрегването им.

Таблица 6. *Практическо приложение на знанията по обобщени теми*

№	ТЕМА	УМЕНИЯ
1.	Проектиране в дома	Умения за за описание на основни характеристики на съвременния дом. Умения за анализ на конструкция на различни обекти в дома и домашната работилница. Умения за използване на различни видове линии, мащаб и геометрични построения при изработване на идейна скица и несложен чертеж. Умения за вземане на решение и договаряне в рамките на малки ученически групови проекти.

		Умения за кратко представяне на идеи и решения- устно, писмено и чрез скица
2.	Занаяти и съвременност	Умения да различават що е потребител и производител и да определят основните разходи в дейностите , които извършват. Умения за възпроизвеждане или аналогизиране на несложни техники на работа от някои занаяти като килимарство, грънчарство, ковачество, тенекеджийство, леярство, сладкарство, шивачество, резбарство, дърводелство. Умения да търсят информация за различни професии и да групират професиите по различни признаци.
3.	Работа е материали	Умения за за измерване на линейни размери и тегло е най-често срещани в бита уреди. Умения за подбор и безопасна работа е основни ръчни инструменти. Умения за осъществяване на различни съединения /лепила, винтове, гвоздеи/ на детайли от различни материали. Умения за работа е учебна документация/техническа, технологична, инструкционна/. Умения да подрежда рационално работното си място за съхранение на инструменти и материали в работилницата. Умения за частични изменения и довършване на идеи за конструкция на предмети от различни материали.
4.	Енергия и контрол на използването и	Умения за събиране и групиране по определени показатели на информация на източници и преобразователи на енергия. Умения за разчитане, съставяне на схеми и монтаж на несложни електрически вериги. Умения за използване на различно оформени скали на устройства за постигане и поддържане на определена температура и

		режими на работа.
5.	Кулинарство	<p>Умения за подготовка на хранителните продукти/нарязване, настъргване и измерване с различни средства.</p> <p>Умения за почистване, измиване, подсушаване и подреждане на съдове, прибори, приспособления преди и след употреба.</p> <p>Умения за топлинна обработка на хранителните продукти.</p> <p>Умения за охлаждане на хранителните продукти.</p> <p>Умения за естетическо оформяне и сервиране на храната.</p> <p>Умения за съставяне и оформяне на менюта, списъци, съобщения, покани калкулации.</p> <p>Умения за оказване на първа помощ при изгаряне и нараняване.</p>
6.	Природата у дома	<p>Умения за отглеждане на лековити билки и декоративни разстения в домашни условия/посевни качества, и подготовка на семената. съоръжения за отглеждане, засяване, засаждане, напояване/.</p>

3.3. Отношение към интерактивните методи

- интерактивните методи и достигане на достъпност в преподаването;
- интерактивните методи и практическото приложение на знанията;
- интерактивните методи и формиране на интерес към учебното съдържание;
- интерактивните методи и развитие на социалните умения.

3.3.1. Представяне и анализ на резултатите

Анализ на получените резултати от изследването.

Търсейки възможността за активизиране на учениците в урочната работа, със стремеж за подобряване на резултатите от учебния труд, в процеса на изследването са използвани различни интерактивни

методи в различни етапи и начини за приложение в макроструктурата на урока с учениците от ЕГ. В Таблица 7 са дадени използваните в различните теми интерактивни методи и тяхното кратко описание.

С входящия тест освен да се оцени входящото ниво на учениците се поставя за цел на база получените резултати да се подбере експерименталната и контролната група. (Приложение № 5)

Таблица 7. Кратко описание на използваните интерактивни методи

Обобщена тема ПРОЕКТИРАНЕ В ДОМА		
№	Тема	Приложени интерактивни методи - кратко описание
1.	Инструктаж	<p>SWOT-анализ - техника за самодиагностика и диагностика или за самооценка. Задачата е всеки ученик да си направи анонимна самооценка като ученик отбелязвайки своите силни, слаби страни, възможности, страхове. Учителят добива представа за особеностите на групата.</p> <p>Инструктаж - метод светофар.</p> <p>Поведението на учениците в кабинета по домашна техника и икономика. Водещо е насочване на вниманието на учениците към конкретни действия, обусловени от трите цвята на светофара. Правилата са написани с различен цвят:</p> <ul style="list-style-type: none"> -със зелено - позволеното във всички случаи поведение; -с жълто - позволеното при определени условия; -с червено забранено при всички случаи поведение.
2.	Предметите около нас	<p>Работа в екип</p> <p>Класът се разделя на четири групи :</p> <ul style="list-style-type: none"> -за описание на формата на изделието; -за описание на големината; - за описание на взаимното разположение; -за описание на съединенията. <p>Целта е изработване на алгоритъм за анализ на конструкцията.</p>

3.	Чертежите са езикът на техниците	Решаване на интерактивни задачи, свързани с видове линии, делене на окръжност на равни части, правилните начини за работа е чертожни инструменти.
4.	Изработване на скица и чертеж.	Работа в екип, дебат - изработване на алгоритъм за изработване на скица и чертеж.
5.	Домът, в който живеем	Дискусия - Задача: Разгледайте плана на обзавеждането на едно жилище, посочете какви грешки е допуснал проектантът и скицирайте вашите предложения. Изработване на проект - Макет на детска стая и нейното обзавеждане.
6.	Подготовка на проект	Мозъчна атака - за избор на тема на проекта. Дискусия - обсъждане на темите за проекта. Работа по групи —при по -сложно или трудоемко изделие. Работа в екип -при изпълнение на проекта. Ролева игра - при възлагане на проекта и неговото договаряне.

Обобщена тема ЗАНАЯТИ И СЪВРЕМЕННОСТ

№	Тема	Приложени интерактивни методи - кратко описание
1.	Занаятите в миналото и днес	Събиране на информация от различни източници за възникване и развитие на народните занаяти в различните краища на страната. Установяване на връзката на фамилните имена със занаятите. Посещение на музея на занаятите и изработване на текстилно изделие, по начин по който са работили старите майстори- чрез щамповане, рисуване върху коприна, тъкане на текстилно пано на предварително изработена от ученика дървена рамка. Дискусия - за основните особености на аналогизираните занаятчийски дейности.
2.	Важно нещо ли е професията	Интервю на тема: „Важно нещо ли е професията“.

		<p>Дискусия на тема: „Важно нещо ли е професията“.</p> <p>Дискусия на тема: „Идеалното бъдеще“.</p>
3.	Домашна икономика	<p>Ролева игра - конфликт в семейство за разпределение на финансите. Решаване на конфликта.</p> <p>Дискусия - противоречието желание - възможности и влиянието им при планиране на семейния бюджет.</p> <p>Работа в екип- съставяне на калкулация за изработване на дадено изделие.</p> <p>Дебат на тема: „Трябва ли работата у дома да се разпределя между всички членове на домакинството?“.</p>
4.	Компютрите променят труда на хората	<p>Събиране на информация от различни източници за приложението на компютрите.</p> <p>Дискусия на тема: Възможности за използване на компютрите при пазаруване и банкови операции.</p> <p>Работа в екип -изработване на писмо, покана.</p> <p>Работа по проект.</p>
5.	Съвременни комуникации	<p>Дискусия на тема: „За и против мобилните телефони“.</p> <p>Дискутират се и способностите за общуване чрез компютър.</p>
Обобщена тема РАБОТА С МАТЕРИАЛИ		
№	Тема	Приложени интерактивни методи - кратко описание
1.	Свойства и приложение на материалите в бита	<p>Проблемна беседа - за най-често използваните технологични материали в бита.</p> <p>Работа на малки групи за опитно изследване на някои свойства на материалите.</p>
2.	Конструкция и технология на изработване	<p>Мозъчна атака - предложения на учениците за промяна на конструкцията.</p> <p>Дискусия - при анализ на конструкцията на избрано са изработване изделие.</p> <p>Анализ- анализ на конструкция на изделие и изработване на технологична и инструкционна</p>

		карта. Събиране на информация за ръчно обработване на дървесината (подготовка за следващия урок).
3	Обработване на метал	Дискусия при анализ на конструкцията. Мозъчна атака - учениците предлагат за изработване на различни изделия от метал. Дискусия по отношение на същността на операциите и необходимите за тях инструменти. Приложение на теорията на практика-практическа дейност. Работа с технологични и инструкционни карти. Демонстрация или интерактивна мултимедия. Светофар - правила за безопасна работа. Събиране информация за българска шевица (подготовка за следващото занятие).
4.	Българска шевица	Интерактивна мултимедия - текстове, фотоси и рисунки на българска шевица. Учениците трябва да разпознаят характерната орнаментика и цвятова гама. Работа по проект на изделие е българска шевица Приложение на теорията на практика. Работа на групи - за организиране на изложба от изработените изделия и изработване на табели и рекламни материали. Игра на понятия - за обобщение на темата „Работа е материали“.
Обобщена тема ЕНЕРГИЯ И ТЕХНИКА В БИТА		
№	Тема	Приложени интерактивни методи кратко описание
1.	Енергията около нас	Рисуване на идеи - Рисуване на съоръжения за производство и разпределение на електрическата енергия по предварителни наблюдения и лекция на учителя. Събиране и групиране по определени показатели на информация за източници и преобразователи на енергия. Интерактивна мултимедия за процесите в електрическата верига и вериги с последователно

		<p>и успоредно свързани консуматори.</p> <p>Дискусия или Дебат / на тема-„Животът без електричество“.</p> <p>Групова работа - Решаване на задачи.</p> <p>Анализ- различни източници.</p> <p>Дискусия- източници и преобразуватели на електрически ток.</p>
2.	Електричество-то в действие	<p>Мозъчни карти</p> <p>Интерактивна мултимедия за подпомагане и решаване на задачите.</p> <p>Експерименти - за определяне на електропроводимостта на материалите.</p> <p>Работа по групи - за определяне на електропроводимостта на материалите.</p> <p>Игра - решаване на забавен ребус.</p> <p>Практическо изпълнение на различни видове вериги.</p> <p>Светофар - правила за безопасна работа.</p>
3.	За топлина, светлина и уют в дома	<p>Работа по групи - при решаване на задачите</p> <p>Дебат на тема - „Електричеството полезно, но и опасно“.</p> <p>Работа с постер - За записване на обозначителните знаци за безопасна работа с битовите електроуреди.</p> <p>Метод светофар - правила за безопасна работа.</p> <p>Игра - кой пръв ще включи електрическата лампа.</p> <p>Интерактивна мултимедия - за режимите на работа на електрическите схеми и какво представлява и как действа терморегулатора.</p>
4.	Електричество-то полезно и опасно	<p>Дебат на тема: „Електричеството полезно, но и опасно“.</p> <p>Игра - кой пръв ще включи електрическата лампа.</p> <p>Дискусия - по картинки да опишат правилния и безопасен начин за поддържане, почистване и използване на битовите уреди.</p> <p>Игра – кръстословица.</p>

5.	Чудният свят на изобретенията	Интерактивна мултимедия Съвети за начинаещи изобретатели, модели на технически устройства. Мозъчна атака - за избор на тема за проекта. Работа по проект „Модел на техническо устройство“.
Обобщена тема КУЛИНАРСТВО		
№	Тема	Приложени интерактивни методи - кратко описание
1.	Хранителни продукти	Дискусия - „Хранителните продукти — какви и от къде?“. Работа на групи - за изработване стратегия за разумно пазаруване. Събиране на информация - за хранителни продукти и вещества. Дискусия - за изработване на съвети за ползване на различните продукти. Дискусия - за последиците от нездравословното хранене и нездравословния начин на живот.
2.	Храненето-необходимост и удоволствие	Дискусия – „Храненето -важен фактор за поддържане живота и здравето на човека“. Практически задачи - за определяне на ВМІ. Работа в екип за изработване на меню за различни случаи. Работа с постер предложенията за меню се записват на постера.
3.	За първи път в кухнята	Ролева игра - за даване на първа помощ при травми, нараняване и изгаряне в кухнята. Постер - записват се в окончателен вариант дискутираните правила за хигиена на работното място, личната хигиена, хигиена на местата около кухнята. Демонстрация на правилата. Решаване на задачи. Работа по групи.
4.	Обработване на продуктите без топлина	Дискусия на тема: „Предварителна подготовка на хранителните продукти“. Презентация – при липса на база за

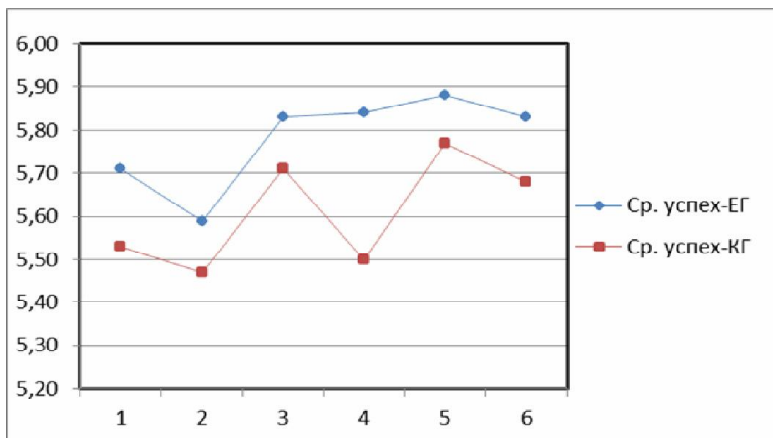
		<p>практическа кулинарна дейност.</p> <p>Ролева игра - при извършване на практическа кулинарна дейност.</p> <p>Събиране на информация от готварски книги или Интернет за приготвяне на сезонни зеленчукови салати.</p> <p>Практическа дейност - изработване, украсяване и калкулиране на една порция салата, плодова салата, приготвяне на студена супа.</p>
5.	Тайните на варенето и печенето	<p>Ролева игра -учениците изпълняват ролите на кухненски персонал, сервитьори, домакин и др.при приготвяне на печено пиле, супа картофена или гъбена или други по избор на учениците.</p> <p>Дискусия за разликите между двете топлинни обработки варене и печене.</p> <p>Практически задачи-проверка годността на яйце, кулинарни дейности, изработване на калкулация, подреждане на масата за сервиране и др.</p> <p>Светофар- изясняване на правилата за безопасна работа.</p>
6.	Здравословната храна – проект	Работа по проект на тема: „Търсете здравословната храна“ или„Как да се храним здравословно“.
Обобщена тема ПРИРОДАТА В ДОМА		
№	Тема	Приложени интерактивни методи - кратко описание
1.	Домът и растенията	<p>Събиране на информация - за отглеждане в домашни условия декоративни и лековити растения.</p> <p>Дискусия - по предварително събраната информация.</p> <p>Решаване на задачи</p>
2.	Първи стъпки в градинарството	Събиране на информация за отглеждането, брането и съхраняването на семена, билки и подправки.

		<p>Дискусия - на база събраната информация.</p> <p>Практически задачи - за определяне кълняемостта на семената, засяване и отглеждане на разсад на едногодишно растение, разсад на лечебно растение.</p>
3.	Грижи за растенията проект „Зелен кът в стаята“	<p>Събиране на информация - за необходимите грижи за растенията и опазване и съхраняване на природата във и около дома и училището.</p> <p>Дискусия - по въпроси свързани с опазването и съхраняването на природата около жилищата и населените места.</p> <p>Работа по проект „Зелен кът в стаята“.</p> <p>Работа на групи- за пресаждане на различни растения.</p>
4.	Домашният любимец - мечта за всекиго	<p>Казус - описан е в настоящата работа като модел на интерактивен метод.</p> <p>Есе - във връзка с казуса.</p> <p>Анкета- проучване на чужд опит. Дискусия по показана илюстрации.</p>
5.	Отглеждане на домашните любимци. Проект	<p>Събиране на информация- за отглеждане на домашни любимци.</p> <p>Работа по проект- „Моят домашен любимец“.</p> <p>Работа на малки групи / в екип /.</p> <p>Дискусия-</p> <p>Разделен постер</p>

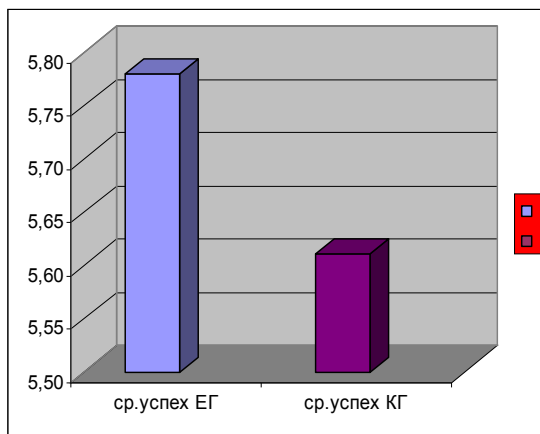
Средният успех от всеки тест е представен в **Таблица 8**, на **Фиг.1** и на **Диаграма 1**.

Таблица 8. Среден успех от всеки тест

№ на теста	1	2	3	4	5	6	Общ успех
Ср. успех-ЕГ	5.71	5.59	5.83	5.84	5.88	5.83	5.78
Ср. успех-КГ	5.53	5.47	5.71	5.5	5.77	5.68	5.61

Фиг. 1. Графики на средния успех от тестовете на КГ и ЕГ

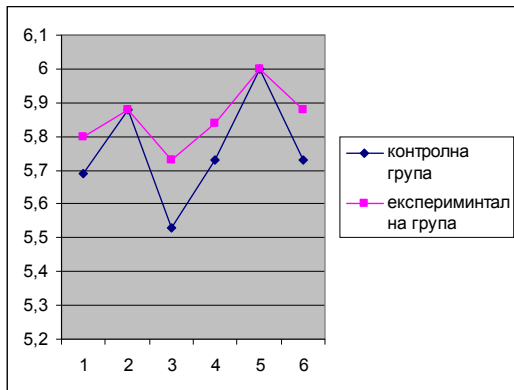

Диаграма 1. Среден успех от проведените тестове за ЕГ и КГ

Резултатите от експерименталните групи са сравнени е тези на контролните, при които са използвани традиционни методи за разкриване на учебното съдържание. От Таблица 5 е видно, че както експерименталната, така и контролната група отлично владеят понятийния апарат, притежават отлични знания по обобщените теми, но въпреки отличните знания и на двете групи експерименталната група

показва малко по- висок успех, докато при входящото ниво беше обратно.

В резултат на наблюдение са поставени оценки на всички ученици за изработени от тях практическо изделие или задача от всяка обобщена тема (общо шест на брой). Резултатите са поместени в сравнителна таблица (Приложение № 26) и графически представени на **Фиг. 2.**

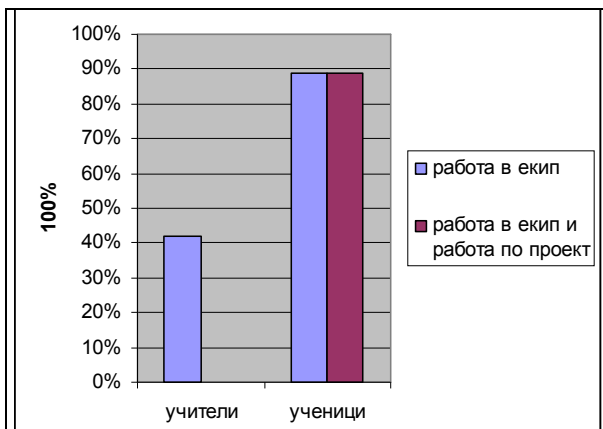

Фиг. 2. *Оценъчните резултати от практическата работа на учениците от ЕГ и КГ*

Резултатите в таблица (Приложение 2) и графиките на **Фиг. 2** показват практическите умения, сръчност, високото ниво на знания и умения за прилагането им на практика.

За анализ по третия критерий „Отношение към интерактивните методи и неговите показатели” е изследвано отношението на учители и ученици.

С най-висок процент за високо равнище са оценени от учениците два метода „Работа в екип” и „Работа по проект” - 89%, за средно равнище съответно 3.8 % и 11.5 % и за ниско - 7.7% и 0%, следвани от „Ролева игра” и „Мозъчна атака” - 85 % за високо равнище и съответно 7.7 % и 15.4 % за средно равнище. От учителите - 43 % посочват „Работа в екип” за високо равнище и съответно 4,3 % - за средно равнище. Съответно - равен брой 22 % за „Ролева игра” и „Разделяне на групи” за високо равнище и 4.3% - за средно равнище.

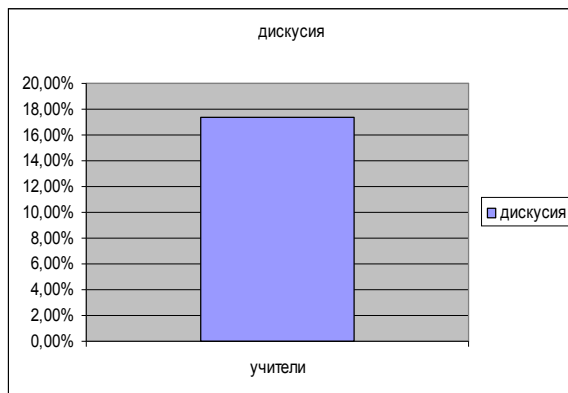
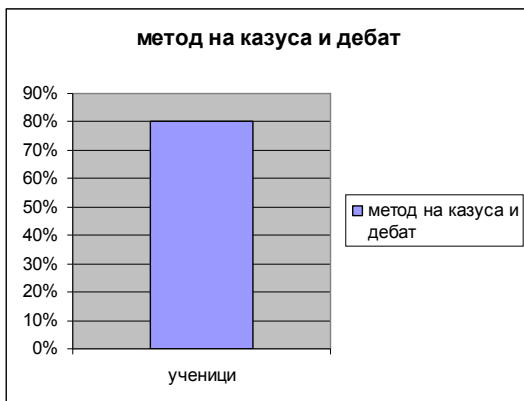
*Диаграма 3. Разпределение (в %) на позициите на учители и ученици на въпроса: "Оценете степента, в която посочените интерактивни методи улесняват усвояването на знания" – **Първо място** - високо равнище*

*Диаграма 4. Разпределение (в %) на позициите на учители и ученици на въпроса "Оценете степента, в която посочените интерактивни методи улесняват усвояването на знания" -**Първо място** - високо равнище - **Второ място** - високо равнище*

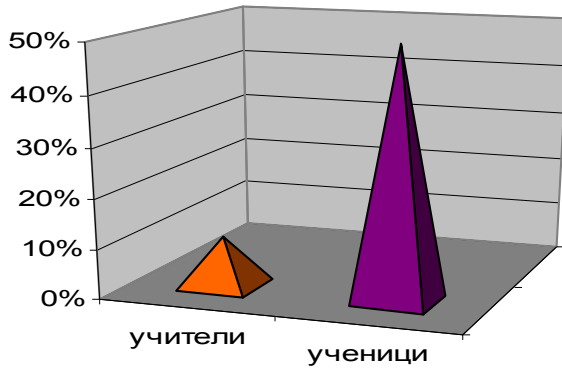
На трето ниво учениците посочват „Метода на казуса и дебат“ - 81 % за високо равнище и 19.2% за средно равнище, а учителите

„Дискусия” - 17.4%. На последно място е посочен методът „беседа” и от ученици и от учители съответно 57.7 % и 13 %.

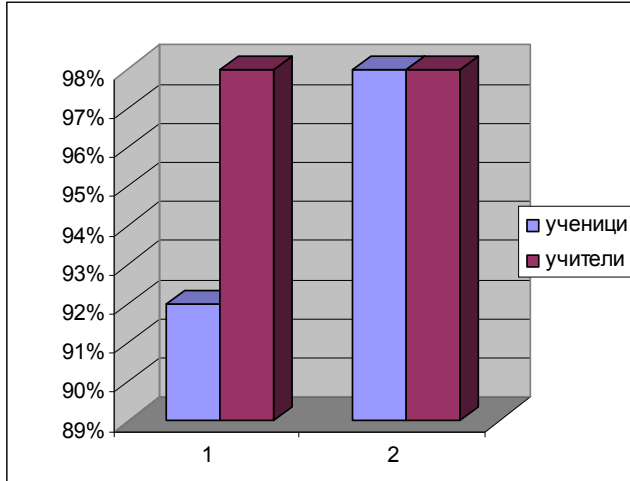

Диаграма 5 и 6 Разпределение (в %) на позициите на учители и ученици на въпроса „Оценете степента, в която посочените интерактивни методи улесняват усвояването на знания” – **Трето място** - високо равнище

беседа

Диаграма 7. Разпределение (в %) на позициите на учители и ученици на въпроса „Оценете степента, в която посочените интерактивни методи улесняват усвояването на знания” –Последно място

Диаграма 8. Разпределение (в%) на позициите на ученици и учители по втори показател интерактивните методи и практическото приложение на знанията

В дисертационния труд е представен Методически модел за използване на **казуси**, приложени в уроците от обобщената тема: „Природата в дома”- урок „Домашния любимец - мечта за всеки”.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В основата на проведеното изследване основополагаща е идеята за разработване и апробиране на теоретичен педагогически модел, гарантиращ повишаване на познавателната активност на учениците от V клас по учебния предмет „Домашна техника и икономика” в резултат на използване на подходящи интерактивни методи.

За диагностициране на познавателната активност за всяка урочна единица са определени критерии и показатели, на базата на които са обособени нива, даващи представа за степента на усвоените знания и интереса към предложените понятия в учебното съдържание.

Достоверността на получените резултати се осигурява от обосноваването на изходните теоретико-методологически позиции, прилагането на интерактивни методи, съответстващи на обекта, задачите, логиката на изследването, коректната организация на изследователската дейност, както и стабилността при съчетанието на качествения и количествения анализ на резултатите, методите на статистическа обработка на резултатите, които определят надеждността и валидността на получените резултати.

Проведеното изследване и резултатите от него дава основание да се направят следните

ИЗВОДИ С ТЕОРЕТИЧЕН ХАРАКТЕР

Интерактивните методи създават възможности за усъвършенстване на педагогическото взаимодействие, за повишаване културата на общуване и формиране на компетентности за работа в екип. Те се осъществяват в условията на груповата форма на обучение, което предполага овладяването на технология за екипна организация на учебната дейност с детайлно познаване на технологичните етапи. Ефективното им прилагане предполага осмисляне на тяхната специфика, равнища на проявление, признаци и инструменти за интерактивно взаимодействие, повишава културата на общуване на учениците.

Чрез интерактивните методи се стимулират междуличностните взаимоотношения в урока. Формира се интелектуална, психологическа

и социална готовност за участие в общуването и практическа реализация на тази готовност. Осигуряват се възможности и условия за обучение в единство на интелектуалната, емоционалната и мотивационната страна на общуването и дейностите по пътя на интеракцията като единството се обуславя от вербален контакт, изграждане на положителни чувства и качества, благоприятна емоционална обстановка, познания, умения, компетенции.

Широкообхватното действие на интерактивните методи ги прави високоефективни за обучението и възпитанието на учениците.

В сравнение с традиционното, интерактивното взаимодействие променя характера и културата на общуване между учител и ученик и се създават условия за инициативност и активност в обучението.

Прилагането на интерактивни методи на обучение изисква съобразяване както с тяхната специфика, предназначение, подбор на подходящи въпроси и задачи за интерактивно взаимодействие на равнище «учител – ученик» и «ученик – ученик», планираните цели, задачи, очаквани резултати по съответната учебна дисциплина, учебната програма, учебници, учебни помагала, така и с детерминантите: учебно съдържание по съответните учебни предмети, възрастови особености на учениците, подбор на подходящи за интеракция задачи.

Съществуват и редица трудности във връзка с използването им. Те произтичат от:

- липсата на условия (техническа, средства, достатъчно пространство);
- големия брой ученици в класа (групите);
- необходимост учителите сами да разработват и модифицират подходящи за учениците методи и дидактически материали;
- скъпоструваща апаратура за някои методи.

ИЗВОДИ С ПРАКТИКО-ПРИЛОЖЕН ХАРАКТЕР

1. Методическият анализ на учебното съдържание по „Домашна техника и икономика“ V клас, показва благоприятни възможности за използване на интерактивни методи на обучение, от гледна точка на формиране на технологичната култура на учениците, заложено като цел на учебната програма по предмета.

2. След провеждане на изследването и анализа на резултатите по съответните критерии и показатели бе установено, че учениците са

усвоили необходимите теоретични знания интелектуални и практически умения според ДООИ.

3. Доказана е ефективността на използваните иновационни - интерактивни методи, проектирана в:

- повишена успеваемост и осмисленост от учениците на знанията по предмета „Домашна техника и икономика“ за V-ти клас;
- повишена активност;
- интерес;
- положително отношение към учебния предмет и използваните методи на обучение;
- творческо мислене и подпомагане;
- създаване на динамика на учене в действие;
- работа в екип;
- равнопоставени взаимоотношения „учител-ученик“.

4. Доказани и оправдани са предварително планираните очаквани резултати от приложението на интерактивните методи.

5. Доказани са приложимостта и ефективността на създадените методически модели за приложение на интерактивните методи.

6. В резултат на внедряване на нови образователни технологии, характерът на обучението по „Домашна техника и икономика“ в V клас се променя – от статичен и пасивен, в динамичен и интерактивен.

7. Използването на интерактивни методи увеличава и провокира интерес към учебния предмет, повишава активността и познавателната ефективност на обучаемите и е предпоставка за модернизирани на процеса на обучение.

8. Констатираните положителни резултати от изследването позволяват с основание да се препоръча използването на интерактивните методи не само в учебното съдържание по „Домашна техника и икономика“ за V-клас, но и в учебното съдържание по всички предметите от културно образователната област „Бит и технологии“ с цел повишаване на познавателната ефективността на учениците.

ПРИНОСНИ МОМЕНТИ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Определена е характеристиката на интерактивни методи с най-широка приложимост в обучението по „Домашна техника и икономика“ в V клас.

2. Разработена е научнообоснована и приложима методическа система за повишаване на познавателната активност у учениците от V клас.

3. Предложеният теоретико-методически модел на обучение осигурява поэтапно, ефективно овладяване на знанията и гарантира повишен интерес към учебното съдържание по учебния предмет „Домашна техника и икономика“.

4. Предложеният модел доказва, че използването на подходящи интерактивни методи и техника повишава познавателната ефективност на обучението по „Домашна техника и икономика“ в V клас.

ПУБЛИКАЦИИ ПО ТЕМАТА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Василев В. Мястото на технологичната култура в нормативните документи на учебния предмет „Домашна техника и икономика“ - V клас от културно-образователната област „Бит и технологии“. //Сборник научни трудове от пътуващ семинар Шумен – Белград – Будапеща – Виена Иновации в образованието, Шумен, 2013, с.17-25.

2. Василев В. От традиционно към интерактивно технологично обучение. // Годишник на Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“ Том XVII Д. ПФ, Ш., 2013 с.66 – 71.

3. Василев В. Критерии и показатели за отчитане на резултатите на познавателната активност в обучението по „Домашна техника и икономика“ - V клас // Годишник на Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“ Том XVII Д. ПФ, Ш., 2013 с.71 -77..